

Tomislav Raukar (Stari Grad na Hvaru, 29. XII. 1933. – Zagreb, 2. VII. 2020.)

U Zagrebu je 2. srpnja 2020. u 87. godini preminuo akademik Tomislav Raukar, istaknuti hrvatski povjesničar koji je istraživačkim pristupom, izborom tema, a zatim i sintetskim pogledom na srednjovjekovne društvene strukture uvelike približio hrvatsku historiografiju suvremenim europskim metodološkim trendovima. Iako su metodološki koncepti, osobito oni francuske analističke škole, kojima se inspirirao, i prije bili poznati u hrvatskoj historiografiji, on je s teoretiziranja prešao na djela, primijenivši ih u praksi. Istražujući do tada zanemarene teme, za koje je u svojim radovima i predavanjima pokazao koliko su iznimno zanimljive i nužne za shvaćanje povijesti društva kao cjeline, pred generacijama studenata otvorio je prozor u svijet prošlosti koji više nije bio uglavnom ograničen na vladare i velikaše, ratove i dinastičke sukobe te unedogled opetovane rasprave o istim *velikim* temama. U njegovim istraživanjima i predavanjima mjesto su našli svi društveni slojevi, uključujući i one marginalne, i, začudo, svi su bili jednako zanimljivi, a *velika* i *mala* povijest počele su se isprepletati. U notarskim spisima prepoznao je prvorazredan izvor za povijest svakodnevice, društvenih i gospodarskih odnosa, te se tom vrstom izvora uvelike koristio u radu. Fokus njegovih istraživanja bio je na društvenom i gospodarskom razvoju istočnojadranskih obalnih komuna u kasnom srednjem vijeku, no uspoređujući ih s drugim komunalnim društvima, posebno onima na zapadnoj obali Jadrana, kao i s hrvatskim društvom u cjelini, postupno je proširivao i područje istraživanja. Iako se bavio isključivo poviješću srednjega vijeka, svojim je pristupom prošlosti djelovao na generacije studenata, od kojih su mnogi slične koncepte zatim primjenjivali istražujući kasnija razdoblja, te njegov utjecaj na kraju nije ostao ograničen samo na medievistiku.

Put kojim je kročio nije bio ni brz ni pravocrtan, ali na kraju se pokazao iznimnim. Rođen je 29. prosinca 1933. u Starom Gradu na Hvaru, no odrastao je u Splitu, gdje je pohađao osnovnu školu. U Splitu je završio Srednju ekonomsku školu (1952.), a zatim studij povijesti i hrvatskoga jezika s književnošću jugoslavenskih naroda na Višoj pedagoškoj školi u Splitu (1956.) i Srednju muzičku školu u Splitu (1957.). Tek nakon toga upisao je jednopredmetni studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojem je diplomirao 1963. godine. Doktorirao je 1975. s disertacijom *Ekonomsko-društveni odnosi u Zadru u XV. stoljeću*. U Arhivu Hrvatske (danas Hrvatski državni arhiv) radio je 1962. – 1963. kao arhivski pomoćnik. Godine 1963. izabran je za asistenta na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, na kojem je radio do umirovljenja 2004. i bio postupno biran u sva zvanja do redovitoga profe-

sora (1985.). Od 1993. do umirovljenja bio je predstojnik Katedre za hrvatsku povijest. Usto je povremeno predavao i na drugim visokoškolskim ustanovama (Osijek, Pula i Split). Autor je brojnih radova, među kojima se kao sinteza izdvaja *Hrvatsko srednjovjekovlje: prostor, ljudi, ideje* (1997.), za što je dobio i godišnju Državnu nagradu za znanost. Za člana suradnika nekadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti biran je 1986. u Razredu za društvene znanosti, a za redovitoga člana današnje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1997. godine. Od 2007. do 2014. bio je tajnik Razreda za društvene znanosti i član Predsjedništva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a od 2007. i voditelj njezina Odsjeka za povijesne znanosti. Od 1998. bio je i glavni urednik časopisa *Starine HAZU*. Za svoj rad dobio je više nagrada, među kojima i *Anton Gindely*, koju dodjeljuje bečki Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (2009.). Radove i postignuća akademika Raukara moglo bi se dalje detaljnije nabrajati, no umjesto suhoparnoga nizanja podataka valja istaknuti da su sva njegova postignuća temeljena na vlastitom trudu i predanom radu, a posebno na pedantnom proučavanju građe.

Kao osoba, bio je marljiv, skroman i samozatajan, a za svoje studente uvijek je bio i ostao profesor Raukar. Izgledom i držanjem bio je gospodin klasičnoga kova. Uvijek smiren u nastupu, nikad nije podizao glas, čak i ako su ga drugi podigli. I sa studentima i s kolegama ophodio se s poštovanjem. Njegova točnost bila je legendarna. No tu valja primijetiti da je Odsjek za povijest u vrijeme kada sam bila student, u drugoj polovini 1980-ih, bio vrlo nonšalantno mjesto na kojem je akademska četvrt bila nepisano pravilo, a bilo je i nastavnika koji su zaokupljeni svojim poslovima ili čime drugim znali i zaboraviti na predavanja i konzultacije, a na ispite kasniti satima, pojedini ponekad i danima. Profesor Raukar u tom je svijetu posvemašnje opuštenosti bio iznimka na koju se uvijek moglo osloniti. On u pravilu nije kasnio, a ako bi se ipak dogodilo da ga što zadrži i da kasni, to se mjerilo sekundama, rijetko minutama, pa bi se čak i tada ispričao što kasni. Osim srednjovjekovne hrvatske povijesti predavao je i Pomoćne povijesne znanosti. Stare je rukopise čitao s lakoćom, pa i one zaista teško čitljive. U sjećanju mi je stoga ostala jedna prilika kad je pokojni profesor Marijan Matička s divljenjem primijetio da ih „čita kao da su dnevne novine”. U vremenu kada je krasopis postao zaboravljena vještina, profesor Raukar isticao se i vlastitim rukopisom. Imao je uredan, lijep i upečatljiv rukopis oblih linija, koji je djelovao poput kakve suvremene inačice beneventane.

Više od predavanja, za njegov način poučavanja bili su važni seminar i konzultacije, na kojima je studente (a tu su jednopredmetni bili mnogo sretniji od dvopredmetnih studenata) učio samostalnom radu s izvorima i pisanju radova, što je bilo posebno dragocjeno jer je tada malotko od profesora pri-

mjenjivao takav način rada. Za rad sa studentima uvijek je imao vremena i ništa drugo nije stavljao ispred toga. U osnovi je i smatrao da je profesor tu radi studenata, a ne studenti radi njega. Pod njegovim vodstvom izrađeno je 90 diplomskih radnji, 15 magistarskih radnji i sedam doktorskih disertacija. Bio je izvrstan mentor, mudar i razborit voditelj poput antičkoga uzora za taj pojam, a to kažem iz vlastitoga iskustva. Usmjeravao je kandidate potičući samostalno istraživanje, promišljanje i preispitivanje, upozoravajući na dobre i loše strane njihova rada, istovremeno ne namećući vlastite stavove i ne veličajući svoje zasluge. Kao i u svemu drugome, cijenio je i poticao rad i trud, a zazirao od prečica i instant-rješenja.

Na kraju valja reći da je za sobom ostavio istaknut trag kao znanstvenik, kao profesor i kao čovjek. Zbogom, profesore. I hvala.

Zdravka Jelaska Marijan